

Številka zadeve: U-II-1/12 in U-II-2/12

Datum odločbe: 17.12. 2012

Področje: Pravica do referendumu, uveljavitev zakona o SDH in zakona o ukrepih za stabilizacijo bank
Izrek: Z odložitvijo uveljavitve in z zavrnitvijo Zakona o Slovenskem državnem holdingu (EPA 516-VI) na referendumu bi nastale protiustavne posledice. Z odložitvijo uveljavitve in z zavrnitvijo Zakona o ukrepih Republike Slovenije za krepitev stabilnosti bank (EPA 637-VI) na referendumu bi nastale protiustavne posledice.

Dodatno: Odgovor DZ in vlade

Odločitev: število glasov 8:1; 1 PLM, 1 OLM

SAMO ZA: Mozetič, Deisinger, Sovdat, Jadek Pensa, Klampfer, Pogačar, Zobec

PLM: Petrič

OLM: Korpič Horvat

POVZETEK ZADEVE:

Skupina poslank in poslancev je zahtevala razpis referendumu o zakonu o SDH, eden od sindikatov pa je zbral podpise za referendum o Zakonu o ukrepih za stabilnost bank. Ker je DZ menil, da bi z zavrnitvijo zakonov na referendumu nastale protiustavne posledice, je zahteval presojo dopustnosti referendumu na US. To je referendum prepovedalo. Rekoč, da je Državni zbor v okoliščinah hude ekonomske krize izkazal, da je nedopustno omejeno ali da bo že pred iztekom enega leta nedopustno omejeno učinkovito delovanje države na pomembnih področjih družbenega življenja, v njenem ekonomskem sistemu in še posebej pri zagotavljanju človekovih pravic, je mogoče šteti zakonske ukrepe, ki naj takšne omejitve pomembnih ustavnih vrednot preprečijo, za nujne. Ker so zakonski ukrepi, o katerih naj bi se odločalo na zakonodajnem referendumu, nujni za reševanje ekonomske in finančne krize in s tem za preprečitev nedopustnega omejevanja pomembnih ustavno varovanih vrednot, bi z odložitvijo uveljavitve zakona ali njegove zavrnitve na referendumu nastale protiustavne posledice. Pri tem je US nekoliko spremenilo svojo dotedanjo sodno prakso tako, da je v smislu ugotavljanja protiustavnih posledic uvedlo tehtanje vrednot, na katerih temelji pravica do referendumu, in drugimi vrednotami, ki jih skuša uveljaviti zakonodajalec. Če imajo ustavne vrednote, ki stojijo nasproti pravici zahtevati razpis zakonodajnega referendumu, glede na svoj pomen in naravo takšno ustavnopravno težo, ki zahteva nujno uveljavitev novo sprejetega zakona, je treba dati tem vrednotam prednost pred pravico iz drugega odstavka 90. člena Ustave.

Petrič v PLM dodatno pohvali uvedbo tehtanja v US presojo 90. člena in prepoved referendumu utemelji s potrebo po zavarovanju suverenosti države, ki bi bila ogrožena, če bi država morala zaprositi za mednarodno finančno pomoč, pri čemer izpostavi, da se US nikakor ni izrekalo o primernosti ekonomskih ukrepov, ki jih je zakonodajalec sprejel.

OLM Korpič Horvat graja spremembo sodne prakse US, očita ji neutemeljen odstop od dotlej izdelanega ustavnosodnega testa, namiguje na arbitrarnost US ter da je s tem v bistvu presojalo in odobrilo primernost zakonodajnega ukrepa, kar ni v njegovi pristojnosti. Sodnica bi vztrajala pri stari praksi in bi, razen v odsotnosti dejansko obstoječe protiustavnosti, ki bi jo bilo treba v tem primeru odpraviti, zavarovala pravico do referendumu napram DZ.

EKONOMSKA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe			S	PS	
Pozicija LM		PLM		OLM	
PLM: Petrič		2			
OLM: Korpič Horvat				2	
ZA: vsi ostali		0,5	1		

Ekonomska dimenzija je podana posredno. Zakona o SDH in bankah pomenita enega od pomembnih in daljnosežnih interventnih ukrepov države na trgu, s katerim je oblast želela zagotoviti ekonomsko viabilnost države. S tem, ko je US prepovedalo referendum o teh zakonih, je omogočilo DZ zadevni interventni ukrep. US ne reče, da je DZ povsem svoboden pri sprejemanju svojih zakonov z ekonomskimi posledicami, toda v tem primeru je celokupna narava stvari pričala o nujnosti ukrepov in pomembnosti vrednot, ki jih je zasledoval zakonodajalec, in v imenu katerih je bilo treba prepovedati referendum, ki bi zakonodajalcu potencialno onemogočil sprejetje z zakonom predlaganih ekonomskih ukrepov. Ti ukrepi so bili po obrazložitvi US nujni, da bi se zagotovili oziroma ohranili ekonomski pogoji za uresničevanje pravice do svobodne gospodarske pobude in s tem za delujoče gospodarstvo, ki je pogoj, da lahko država (prek proračuna) zagotavlja ljudem njihove ustavne pravice. Po eni strani torej sodba državi dovoljuje obsežno intervencijo v gospodarstvo (pozicija 1 ali 1), vendar jo utemeljuje z zagotavljanjem pravice do svobodne gospodarske pobude (pozicija 4 ali 5), ki je v tem primeru glede na okoliščine pomembnejša vrednota od pravice do referenduma. Upoštevajoč oba vidika sodbo uvrstimo na vmesno **pozicijo 3**.

Nasprotna sodba bi bila na **poziciji 4**, ker bi US tehnicno nagnilo v prid referendumu in presodilo, da ni utemeljenih razlogov za njegovo prepoved, s tem pa tudi ne izkazane nujnosti za posege DZ na trg s predlaganim ukrepom, vsaj ne v smislu zaščite pomembnih ustavnih vrednot. Točno v tej smeri gre OLM, ki pravi, da jo primernost ukrepa ne prepriča. Zato pozicija **OLM 2**. Prav nasprotno pa velja za PLM, ki to odločitev podpre tudi z razlogom ohranjanja suverenosti države, ki terjaja ekonomsko intervencijo DZ. Zato je **PLM** na poziciji 2.

DRUŽBENA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe					Nerazporejeno

V tem primeru družbena dimenzija ni podana niti v najširšem smislu, ker US presoja o dopustnosti referendumu, ki ga DZ želi prepovedati, skupina poslancev pa ga je zahtevala. Ne gre torej za primer odločanja o razmerju med družbenimi skupinami.

AVTORITARNA DIM.	1	2	3	4	5
Pozicija sodbe in protisodbe		PS		S	
Pozicija LM		OLM			PLM
PLM: Petrič					2
OLM: Korpič Horvat		2			
ZA: vsi ostali			0,5	1	0,5

V tem primeru je najbolj izražena avtoritarna dimenzija. Na eni strani gre za zavarovanje pravice do referendumu kot človekove pravice, na druge strani pa za uveljavitev predlagane ekonomske ureditve (eg. reda), kot ga je v zakonih o SDH in bankah želel vzpostaviti DZ. US se postavi na stran DZ, referendum prepove in to tako, da celo odstopi od svoje poprejšnje sodne prakse. Gre za **pozicijo S 4**, ker se močno, ne pa v celoti – vendarle dopusti tehtanje, postavi na stran DZ in prepove referendum. Nasprotna sodba bi bila **PS 2**, kamor uvrščamo tudi **OLM**, saj bi US ostalo pri stari ustavnosodni praksi in na njeni podlagi referendumu ne bi prepovedalo, saj zakonodajalec ni odpravljaj dejanske protiustavnosti. Najbolj avtoritarna pozicija 5 gre v tem primeru **PLM**, ki utemeljuje novi sodni test (tudi) s potrebo po zavarovanju državne suverenosti, kar je najvišja oblika reda in zadnje zatočišče avtoritativnih, oblastvenih interesov.

MEDNARODNA PRAVNA VPETOST (OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno-NC)		
Odločitev in sodniki ZA	4	<i>Odločilni argumenti, zlasti spoštovanje prava EU, tudi pacta sunt servanda</i>
PLM: Petrič	3	<i>Podobno kot večina, vendar poudari tudi suverenost države v razmerju do mednarodne prisile k izvrševanju določene ekonomske politike</i>
OLM: Korpič Horvat	1	<i>Se ne sklicuje</i>

NAKLONJENOST VLADI IN DZ(OCENA OD 1 DO 4 ali neocenjeno - NC)		
Odločitev in sodniki ZA	4	<i>Odloči kot predlagata vlada in DZ</i>
PLM: Petrič	4	<i>Odloči kot predlagata vlada in DZ</i>
OLM: Korpič Horvat	1	<i>Odloči drugače kot vlada in DZ</i>